

просторів, а також організацією середовища з включенням квазіприродних («друга природа» елементи природного середовища, штучно перетворені, модифіковані за допомогою агротехніки), артеприродних (штучне середовище людини, створене з суцільно технічних(будівлі, споруди, дороги, штучне освітлення та ін.) та природних (повітря, природне освітлення та ін.) елементів) , природообразних і архетипічних форм. Показники природозбереження можуть відображати відношення простору, займаного цими формами, до загальної площі, а також враховувати у вигляді коефіцієнтів рівень природозбереження. Підвищення цього показника – найважливіша умова компенсації негативної дії міського середовища на людину (В. А. Нефедов).

УДК 712.254(477.63)

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ДЕНДРОФЛОРИ ПАРКУ ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ М. ДНІПРО

О. С. Іванченко, к.б.н., доцент, **В. П. Бессонова**, д.б.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
вул. С. Єфремова, 25, Дніпро, Україна

Озеленення міст – найважливіша складова частина в загальному комплексі містобудування та міського господарства (Рубцов, 1968; Горохов, 1991). Парки, бульвари, сади і сквери є обов'язковими елементами культурного ландшафту міста, в значній мірі визначають його планувальну структуру та сприяють створенню найкращих санітарно-гігієнічних і мікрокліматичних умов. Існує багато літературних даних щодо видового складу парків і скверів міст України, а саме парків-пам'яток «Шарівський», «Наталіївський» Харківської області (Марчук, 2006), Левандівського парку (Мельник, 2009), ім. Івана Франка у м. Львів (Шаряк, Богомолова, 2012), палацово-паркового комплексу Перені у м. Виноградів на Закарпатті (Кучерявий, 2014), Молодіжного парку «Новокодацький» (Іванченко, Бессонова, 2015) та ін. У зв'язку з масовою реконструкцією парків постає питання підбору асортиментного складу деревних порід при формуванні зелених насаджень. Мета роботи: проаналізувати видовий склад дендрофлори деревних насаджень парку Зелений Гай м. Дніпро.

Парк Зелений Гай площею 52 га розташований у верхній частині Рибальської балки. Перепад рельєфу між верхів'ям і тальвегом балки розділяє його територію на верхню терасну і нижню, більш пологі, частини. Планувальна композиція садово-паркового об'єкту поєднує пейзажний і регулярний стилі. У парку є достатня кількість відкритого простору, а саме галявин, які розташовані у пейзажній частині навколо струмка. Нещодавно у парку була проведена реконструкція алей, доріг та збільшення рослинного асортименту.

Збір інформації щодо видового різноманіття деревних насаджень парку Зелений Гай проводився на основі метода інвентаризації шляхом маршрутного дослідження згідно документу (Інвентаризація ..., 2001). Видову приналежність рослин оцінювали за (Громадин, Матюхин, 2006; Доброчаєва, Котов, 1997).

Деревні насадження парку зростають переважно у вигляді невеликих масивів, значна кількість яких приурочена до схилів балки. Групи складаються головним чином з декоративних чагарників – барбарису Тунберга, спіреї японської, гортензії волотистої. Поодинокі групи утворюють береза повисла, ялина колюча та липа серцелиста. Алейні

насадження представлені кленом гостролистим. Для вертикального озеленення парканів переважно використовують виноград дівочий п'ятилисточковий.

В результаті інвентаризації насаджень парку Зелений Гай виявлено, що на території садово-паркового об'єкту зростає 3072 екз. деревних рослин, з них листяних – 2524 шт. (82,16 % щодо усіх насаджень), хвойних – 548 шт. (17,84 %). Деревя відносяться до 44-х видів, з яких 7 – хвойні, інші – листяні. Дендрофлора дослідної ділянки характеризується доволі багатим видовим складом, порівняно з деякими іншими парками м. Дніпро (Іванченко, 2013; Бессонова, Іванченко, 2013, 2014). Основну частину деревного спектру становлять 6 провідних видів деревних порід та 6 видів чагарників.

Домінуючими деревними породами у насадженнях є робінія звичайна (9,73 % щодо усіх екземплярів), клен гостролистий (10,61 %), в'яз низький (8,14 %). Серед декоративних чагарників, які утворюють живоплоти, переважають спірея середня та японська, барбарис Тунберга, гортензія волотиста. Також слід виділити групові посадки ялівців звичайного та козацького. Також у насадженнях багато клена ясенелистого та ясеня ланцетного. У менших, але достатньо значних, порівняно з іншими видами, кількостях представлені такі види як в'яз гладкий та граболистий, шовковиця біла.

Види, які зростають на території скверу відносяться до 22-х родин. Найчисельнішими за кількістю екземплярів родинами є Кленові, Кипарисові, Розові та В'язові, оскільки до їх складу входять найрепрезентованіші види на території садово-паркового об'єкту. Наступною за кількістю дерев є родина Бобові, яка представлена робінією звичайною у кількості 299 екз. та гледичією триколючковою (19 екз.), що складає 9,73 та 0,62 % щодо усіх насаджень парку Зелений Гай. Майже така ж кількість рослин в родині Барбарисові. За кількістю екземплярів, які зростають на дослідній ділянці, родини можна ранжувати таким чином: Кленові > Кипарисові > Розові > В'язові > Бобові > Барбарисові > Гортензієві > Маслинові > Шовковицеві > Вербові > Соснові > Горіхові = Липові > Березові > Симарубові > Гіркокаштанові > Тисові > Букові > Кизиліві > Бігنونієві.

За кількістю видів, якими представлені родини, найчисельнішими є Розові та Вербові – по 7 і 5 видів, відповідно. Родини В'язові, Кленові, Соснові, Кипарисові мають по 3 види кожна, родини Бобові, Липові, Березові, Маслинові – по 2. Інші родини, такі як Тисові, Букові, Барбарисові, Гіркокаштанові, Симарубові, Жовтецеві, Бігنونієві, Шовковицеві, Горіхові, Кизиліві, Гортензієві та Виноградові мають по одному виду.

Деревні насадження парку Зелений Гай м. Дніпро на 79,95 % складаються з інтродукованих видів. До найрозповсюдженіших видів-інтродуцентів відносяться барбарис Тунберга, робінія звичайна, ялівець козацький, в'яз низький, клен ясенелистий, спірея японська та інші. Переважним ареалом розповсюдження таких рослин є Далекий Схід, Північна Америка, Китай, Японія, Середня Азія, гірські частини Європи. До рослин-екзотів у наших широтах відносяться гортензія волотиста, тис ягідний, спірея японська, ломиніс виноградолистий, катальпа чудова тощо.

Отже, деревні насадження парку Зелений Гай м. Дніпро представлені 3072 екз. рослин, які відносяться до 44-х видів з 22-х родин. Частка Голонасінних рослин на об'єкті рекреації складає 17,84 %, саме за рахунок великої представленості 3-х видів ялівців. Видами-домінантами є робінія звичайна, в'яз низький, клен гостролистий та ясенелистий, значною кількістю екземплярів представлені в'яз граболистий, ясен ланцетний. Серед чагарників багато спіреї японської та середньої, барбарису Тунберга та гортензії волотистої. Родини представлені переважно 2–3 видами, за виключенням родин Вербові та Розові.